

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการสามัญประจำ
วุฒิสภา
ชื่อผู้เขียน : นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์
ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : กฎหมายมหาชน
ปีการศึกษา : 2541

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. รองศาสตราจารย์พูนศักดิ์ วรรณพงษ์ ประธานกรรมการ
2. นายพินิต อารยะศิริ

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภานั้น กล่าวได้ว่าองค์กรที่มีส่วนในการใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศก็คือ องค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ สำหรับองค์กรนิติบัญญัติหรือรัฐสภาในฐานะที่เป็นสถาบันตัวแทนของประชาชนในประเทศนั้น รูปแบบและโครงสร้างของรัฐสภาโดยทั่วไปมักจะแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบสภาเดียว (unicameral system) และระบบสองสภา (bicameral system) การที่รัฐสภาของประเทศใดประเทศหนึ่งจะใช้รูปแบบและโครงสร้างของรัฐสภาในระบบใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุผลและความจำเป็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศนั้น ๆ ในส่วนของประเทศไทยนับแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา รูปแบบและโครงสร้างของรัฐสภาไทยมีทั้งระบบสภาเดียวและระบบสองสภา ทั้งนี้ โดยขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับที่ใช้บังคับตามสถานการณ์และสภาวะการณ์ความเหมาะสมของบ้านเมืองในขณะนั้น ๆ เป็นเกณฑ์

ในการดำเนินงานตามภารกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติหรือรัฐสภานั้น โดยส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องอาศัยระบบ “คณะกรรมการ” (Committee) ในการทำหน้าที่ของสภา หรือหากจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ คณะกรรมการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนิติบัญญัติที่จะต้องกระทำการกิจการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสภา โดยทั่วไปแล้วระบบคณะกรรมการไม่ว่าจะเป็นระบบ คณะกรรมการในสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาหรือรัฐสภา ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อมุ่งจะ ช่วยเสริมสร้างภารกิจขององค์กรนิติบัญญัติให้มีความเข้มแข็งและนำไปสู่ความสำเร็จ ตามเป้าหมายให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการแบ่งงานขององค์กรนิติบัญญัติซึ่งนับวันจะมี ขอบเขตกว้างขวางและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นทุกขณะ ดังนั้น คณะกรรมการจึง ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานขององค์กรนิติบัญญัติ ใน การศึกษาครั้งนี้ มุ่งวิเคราะห์ถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำ วุฒิสภาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและ การกระทำการ พิเคราะห์สอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ สภาว่า คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาได้ใช้บทบาทอำนาจหน้าที่อย่างจริงจัง ด้วยความละเอียดรอบคอบ มีความถูกต้องและมีเหตุผลอันสมควรเพียงใด หรือมีข้อ ที่ควรจะต้องปรับปรุงเพียงใด ทั้งนี้ ได้ย้อนไปพิจารณาถึงแนวคิดทั่วไป กำเนิดและ วิวัฒนาการของระบบคณะกรรมการที่ผ่านมา และประการสำคัญได้ทำการศึกษา วิเคราะห์บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามที่ปรากฏ ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาในแต่ละ ฉบับที่ผ่านมาจนถึงฉบับปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาในด้านอื่น ๆ อันเป็นปัจจัยที่เป็น อุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำ วุฒิสภา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้นำผลงานของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้แสดงบทบาทในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และการกระทำการ พิเคราะห์สอบสวนหรือ ศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภามาศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งพบว่า บทบาท

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินกิจการตามภารกิจของวุฒิสภา ซึ่งในการดำเนินงานตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาโดยส่วนใหญ่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาด้วยดีและมีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งยังมีปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในส่วนที่เกี่ยวข้องอีกหลายประการที่เป็นอุปสรรคข้อขัดข้องในการดำเนินงานตามบทบาทอำนาจหน้าที่อันสมควรมีการปรับปรุงแก้ไข อาทิ ปรับปรุงอำนาจในการริเริ่มเสนอร่างกฎหมาย ปรับปรุงกำหนดเวลาการพิจารณาพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ปรับปรุงวิธีการดำเนินงานในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ปรับปรุงการดำเนินงานของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาโดยระบุภารกิจให้ชัดเจนในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ปรับปรุงอำนาจในการรับฟังความเห็นสาธารณะ ปรับปรุงวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับรายงานของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ปรับปรุงและขอความร่วมมือในการใช้อำนาจเรียกเอกสารและบุคคลของคณะกรรมการ รวมทั้งวุฒิสภาสมควรส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาพิจารณาให้มากยิ่งขึ้น ปรับปรุงองค์ประกอบเกี่ยวกับบุคคลที่จะเป็นคณะกรรมการในคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและปรับปรุงคณะผู้ช่วยเหลืองานในคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตลอดจนกำหนดให้มีหลักสูตรนักกฎหมายนิติบัญญัติในสถาบันพระปกเกล้าเพื่อพัฒนาให้กับหน่วยธุรการขององค์กรนิติบัญญัติ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภามีความชัดเจน ละเอียดยรอบคอบ มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และมีความสมบูรณ์ให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่